herpy

GEKONY

Madagascar day gecko

Phelsuma madagascariensis

Phelsuma madagascariensis to duży, zielony gekon dzienny ze wschodniego wybrzeża i północnego wschodu Madagaskaru, z czerwonym paskiem biegnącym od nozdrza do oka i lamelkami czepnymi pod palcami, które pozwalają mu trzymać się szkła i bambusa. Jest aktywny w dzień, wymaga UVB i ciepłego miejsca do wygrzewania i jest zwierzęciem dla kogoś, kto chce oglądać swoje gekony w pełnej aktywności.

Rodzina: Gekkonidae Dawna nazwa: *Gekko madagascariensis*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**20-25 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**10-20 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Nadrzewny**
Środowisko	**Las deszczowy**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**60 × 60 × 120 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**26-30 °C**
Miejsce wygrzewania	**30-35 °C**
Temperatura w nocy	**23-26 °C**
Wilgotność	**50-75%**
UVB	**Niezbędne** Strefa Fergusona 3
Pokarm	**Owady, owoce, nektar i gotowa karma**
Utrzymanie	**Pojedynczo lub w parach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**12-24 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**1-2 jaj**
Zniesienia w roku	**3-4**
Inkubacja	**47-82 dni** przy 25-29 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Phelsuma madagascariensis należy do dużych gekonów dziennych i osiąga około 20-25 cm długości wraz z ogonem. Podstawowe ubarwienie jest jasno- do intensywnie zielonego, czasem z niebieskawym połyskiem między łuskami. Rdzawy lub czerwony pasek biegnie od nozdrza przez oko do miejsca za otworem usznym, a na grzbiecie znajdują się brązowe plamy, które mogą zlewać się w linię. Oczy są duże, okrągłe i pozbawione powiek, otoczone pierścieniem niebieskiej skóry. Pod palcami znajdują się szerokie, płaskie lamelki, które przywierają do gładkich powierzchni.

Samiec jest większy i intensywniej ubarwiony niż samica oraz ma większą głowę. Dorosłe samce mają wyraźne pory na tylnej stronie ud. Młode przypominają dorosłe, ale mają proporcjonalnie większą głowę i pomarańczowy spód ogona.

Gatunek został opisany w 1831 roku przez Johna Edwarda Graya jako *Gekko madagascariensis*, a nazwa naukowa odnosi się do Madagaskaru. *Phelsuma grandis* był dawniej uznawany za podgatunek, a dziś jest odrębnym gatunkiem. W użyciu jest kilka podgatunków, m.in. *Phelsuma madagascariensis boehmei* z okolic Périnet, ale ten podział jest sporny i nie wszyscy go uznają. Duży gekon dzienny najczęściej spotykany w handlu to zwykle *P. grandis*, więc upewnij się, jaki gatunek kupujesz.

Skóra jest cienka i delikatna i może się rozerwać, jeśli zwierzę zostanie chwycone. W razie zagrożenia gekon może odrzucić ogon. Ten gatunek jest raczej do oglądania w terrarium niż do brania na ręce.

W niewoli żyje średnio około 15 lat, natomiast długość życia na wolności szacuje się na mniej niż 6 lat.

Występowanie i środowisko

Phelsuma madagascariensis występuje wyłącznie na Madagaskarze i pobliskich wyspach. Rdzeń zasięgu stanowi wschodnie wybrzeże między Fénérive a Mananjary, a zwierzę występuje też w śródlądowym rejonie lasów deszczowych wokół Périnet i Andasibe. Znany jest ponadto z Ranomafany, północnego Madagaskaru w okolicach Diego Suarez oraz z wysp Nosy Be, Nosy Komba, Nosy Sakatia i Nosy Tanikely.

Dokładne granice zasięgu nie są w pełni wyjaśnione, ponieważ gatunek został oddzielony od blisko spokrewnionych form, a starsze stwierdzenia mogą dotyczyć innych gatunków. Gatunek został zawleczony na południe Florydy w USA.

> **Naturalny zasięg:** Madagaskar.

ŚRODOWISKO

Zwierzę prowadzi nadrzewny tryb życia i jest związane z tropikalnym lasem deszczowym, ale występuje też na drzewach na terenach trawiastych i uprawnych, często w pobliżu ludzi. Stwierdzenia pochodzą z wysokości od około 40 do 320 m n.p.m. Gekon przebywa na pionowych pniach i gałęziach, gdzie odpoczywa i wygrzewa się, i jest aktywny w dzień.

Klimat jest ciepły i wilgotny, z opadami przez większą część roku. Wodę gekon pobiera z rosy i deszczu na liściach. Nektar i soki owocowe prawdopodobnie również wchodzą w skład diety, jak u innych gekonów dziennych, ale nie zostało to bliżej udokumentowane dla tego gatunku.

Hodowla

TERRARIUM

Danych dotyczących hodowli samego *Phelsuma madagascariensis* jest niewiele, dlatego wartości w częściach o hodowli i rozmnażaniu zaczerpnięto od blisko spokrewnionego i równie dużego *Phelsuma grandis*. Pojedyncze dorosłe zwierzę potrzebuje wysokiego terrarium o wymiarach co najmniej 60 × 60 × 120 cm (długość × szerokość × wysokość), a im większe, tym lepiej. Para powinna mieć co najmniej takie same wymiary, a najlepiej większe, aby zwierzęta mogły się od siebie oddalić. Mniejsze osobniki młodociane można trzymać pojedynczo w mniejszych pojemnikach, w których łatwo znajdują pokarm.

Urządź terrarium gałęziami, bambusem, rurkami korkowymi i żywymi roślinami na wszystkich wysokościach, aby zwierzę mogło się wspinać, wygrzewać i ukrywać. Bambus szczególnie dobrze nadaje się zarówno do wspinaczki, jak i do składania jaj. Dobre rośliny to epipremnum (pothos), filodendron, dracena i sansewieria. Sztuczne rośliny słabo sprawdzają się u gekonów dziennych.

Jako podłoże sprawdza się zatrzymująca wilgoć mieszanka włókna kokosowego i ziemi bez nawozu, o grubości ok. 5 cm, najlepiej z warstwą liści. Podłoże musi być na tyle gruboziarniste, aby zwierzę nie mogło go połknąć podczas łapania owadów. Używaj terrarium z wentylacją boczną i siatkową pokrywą, aby powietrze nie stało w miejscu.

TEMPERATURA

Gatunek wymaga wyraźnego gradientu temperatur. Najcieplejsze miejsce, gałąź tuż pod żarówką grzewczą, powinno mieć około 30-35 °C. W pozostałej części terrarium w dzień powinno być około 26-30 °C, a w najchłodniejszych miejscach przy dnie może być nieco chłodniej. W nocy temperatura powinna spadać do 23-26 °C.

W dużym terrarium często stosuje się dwie żarówki grzewcze o mocy około 40 W. Umieść je tak, aby ciepło było tylko w górnej części, i reguluj je ściemniaczem lub termostatem. Mierz temperaturę cyfrową sondą przymocowaną do gałęzi do wygrzewania, a także niżej w terrarium. Jeśli zwierzę stoi nieruchomo z otwartym pyskiem na najcieplejszej gałęzi, jest za gorąco.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić około 50-75 %, mierzona w środkowej części terrarium. Może rosnąć w nocy i spadać w ciągu dnia. Zraszaj terrarium obficie rano i wieczorem, aby rośliny i gałęzie pokryły się kroplami. Gekon zlizuje wodę z liści, a językiem potrafi też usuwać wodę z oczu i nosa.

Poidło nie jest konieczne dla zwierząt pijących ze zraszanych liści, ale płytką miseczkę ze świeżą wodą można postawić na półce pokarmowej i wymieniać codziennie. Higrometr pokaże, czy rytm jest zachowany. Stale bardzo wysoka wilgotność i stojące powietrze prowadzą do pleśni i problemów skórnych.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest aktywny w dzień i potrzebuje silnego światła oraz UVB. Użyj świetlówki UVB, która zapewni około UV-indeksu 3-4 na gałęzi do wygrzewania (strefa Fergusona 3). Zamontuj ją nad siatkową pokrywą i dobierz moc świetlówki do wysokości terrarium: świetlówka 6 % jest odpowiednia, gdy zwierzę siedzi około 17-23 cm od niej, a słabsza świetlówka dla gatunków cieniolubnych, gdy odległość wynosi 10-15 cm. Świetlówki UVB należy wymieniać po ok. 12 miesiącach.

Uzupełnij oświetlenie białym światłem o temperaturze barwowej około 6500 K. Włączaj światło na ok. 13 godzin latem i 11 godzin zimą, najlepiej sterowane programatorem czasowym. Dzięki temu zwierzęta są bardziej aktywne i mają lepsze ubarwienie. W nocy powinno być ciemno.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Gatunek zjada owady i inne małe stawonogi, a od czasu do czasu owoce i nektar. W terrarium dietę można oprzeć na żywych owadach i gotowej karmie w proszku dla owocożernych gekonów, którą miesza się z wodą i podaje w małej miseczce na półce umieszczonej wysoko. Umiejscowienie półki ma znaczenie, ponieważ zwierzę prawie nie schodzi na ziemię.

Młode zwierzęta poniżej sześciu miesięcy dostają owady codziennie, a karmę w proszku co drugi dzień. Dorosłe dostają owady 2-3 razy w tygodniu, a karmę w proszku raz w tygodniu. Podawaj na zmianę świerszcze, szarańczę, karaczany i inne owady, aby dieta była urozmaicona. Owady powinny być mniejsze niż odległość między oczami zwierzęcia. Obsypuj je wapniem przy każdym karmieniu, a preparatem witaminowo-mineralnym raz w tygodniu. Zwierzęta często odrzucają część kąsków, zanim zdecydują, co zjedzą.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Gatunek jest terytorialny i agresywny wobec osobników własnego gatunku, zwłaszcza młodszych. Dwóch samców nigdy nie wolno trzymać razem, ponieważ walczą, dopóki słabszy nie zostanie ranny lub nie zginie. Para może dobrze się dogadywać, ale niektóre pary odrzucają się nawzajem i trzeba je rozdzielić. Samice można trzymać razem, jeśli terrarium jest wystarczająco duże, ale często spokojniej jest trzymać zwierzęta pojedynczo.

Gekon przyzwyczaja się do opiekuna i z czasem bierze owady lub karmę w proszku z ręki. Nigdy nie chwytaj zwierzęcia, ponieważ skóra może się rozerwać. Daj nowym zwierzętom co najmniej dwa tygodnie na aklimatyzację, zanim spróbujesz się do nich zbliżyć. Zestresowane lub chore samce mogą zmieniać barwę i ciemnieć. Gekon potrafi wydawać klikający, żabopodobny dźwięk, który wytwarza językiem przy podniebieniu.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samiec jest większy i intensywniej ubarwiony niż samica oraz ma większą głowę. Dojrzałe płciowo samce mają duże pory na tylnej stronie ud, które mogą wydzielać woskowatą substancję. Dojrzałe płciowo samice mogą mieć złogi wapnia w woreczku po każdej stronie szyi. Zwierzęta osiągają dojrzałość płciową w wieku od roku do dwóch lat.

Samicę należy przeznaczyć do rozrodu dopiero wtedy, gdy jest w pełni dorosła i dobrze odżywiona, tak aby miała wystarczająco dużo wapnia na jaja.

Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

GODY I KOPULACJA

Na wolności jaja składane są od stycznia do lipca, ze szczytem od lutego do kwietnia. W terrarium zwierzęta mogą regularnie się rozmnażać, jeśli dieta, oświetlenie i temperatura są odpowiednie. Samiec zbliża się do samicy, wykonując szarpnięcia głową, a samica często porusza językiem. Następnie samiec chwyta samicę pyskiem między głową a szyją i ciemnieje. Samica może wydawać dźwięk alarmowy, gdy zostaje schwytana.

Kopulacja wygląda gwałtownie, ale jest normalna. Pilnuj, aby samica nie została zraniona, i rozdziel parę, jeśli samiec nie przestaje jej gonić.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa zwykle dwa jaja naraz i kilka razy w sezonie, w odstępach około dwóch do trzech miesięcy. Przy sezonie od stycznia do lipca daje to szacunkowo trzy do czterech zniesień rocznie. Jajo jest białe i ma twardą skorupkę. Samica przykleja je w szczelinach lub zagłębieniach, więc tyczka bambusowa, rurka korkowa lub podobna kryjówka to dobre miejsce.

Samica zużywa dużo wapnia na jaja. Przez cały sezon podawaj obficie wapń i owady, a przerwij rozród, jeśli samica traci na wadze.

INKUBACJA

Jaja wyjmuje się i inkubuje w temperaturze 25-29 °C. U tego gatunku płeć zależy od temperatury: w około 25-27 °C wylęgają się najczęściej samice, a w około 27-29 °C najczęściej samce. Wyklucie następuje po 47-82 dniach. Użyj inkubatora z termostatem i małego pojemnika z lekko wilgotnym podłożem, aby jaja nie wyschły.

Jaja, które się zapadają lub pleśnieją, są zwykle niezapłodnione lub obumarłe. Usuń je dopiero wtedy, gdy masz pewność.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Młode są samodzielne od wyklucia i przypominają dorosłe. Po pierwszym linieniu przyjmują małe owady, np. dwutygodniowe świerszcze. Trzymaj każde młode w małym plastikowym pojemniku o wymiarach około 30 × 30 × 30 cm z gałęzią, rośliną i kryjówką.

Podawaj małe owady codziennie, a karmę w proszku co drugi dzień, i obsypuj owady wapniem. Trzymaj młode osobno, ponieważ są wobec siebie agresywne. Wzrost do rozmiarów dorosłych trwa od roku do dwóch lat.

Zdrowie i częste błędy

Phelsuma madagascariensis uchodzi za odporny gatunek, ale ma delikatną skórę, a większość problemów wynika z niewłaściwej hodowli. Typowe błędy to:

- Brak UVB i wapnia, co prowadzi do osłabienia kości u młodych zwierząt i samic rozrodczych.
- Zbyt niska temperatura lub zbyt niska wilgotność, co powoduje słaby apetyt i problemy z linieniem.
- Zbyt drobne lub zbyt gruboziarniste podłoże, które może zostać połknięte razem z owadami i spowodować niedrożność jelit.
- Walki między samcami lub między niedobranymi parami, które kończą się ugryzieniami, ranami i utratą ogona.
- Rozdarcia skóry, jeśli zwierzę zostanie chwycone. Nie chwytaj zwierzęcia palcami, lecz pozwól mu wejść na rękę dobrowolnie.

Zdrowe zwierzę jest aktywne, ma jasne oczy i pełny ogon. Zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli gekon traci na wadze, przestaje jeść albo jest osłabiony i ciemny.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.